

Michal Jareš

ZLATÁ ŠEDESÁTÁ JAKO BARVOTISK PRO DĚTI

Většina symbolů, které se udrží v povědomí, vznikla až po odeznění určité situace, z níž vyšly. To znamená až po odstranění veškerého časového nánosu špína a zla, který s sebou v každodennosti nesly. V současné době se většina světa vrací k šedesátým letům jako k symbolu, který je jednak zbožštěn a jednak nesmazatelně vrytý do vzpomínek dnešních padesátníků, kteří jej předávají dál se silnějším a silnějším přídavkem mytizace a oslavování. Bylo to ovšem v šedesátých letech tak ideální, jak je v současnosti předkládáno? Jako příslušník generace, která k tomuto problému má co říct už tím, že je nijak aktivně, ani v prenatalním věku, nezažila, bych zde chtěl naznačit několik problémů, jejichž vyřešení záleží právě na této generaci, zatížené šedesátými lety až později a ne přímo jimi konfrontované.

Proč právě šedesátá? Z jakého důvodu se na konci tohoto století obrácíme právě k nim? Jednak proto, že téměř zasahují do pomyslného středu dvacátého století. Další věc je i to, že v nich dorůstala do dvaceti let jedna z nejpočetnějších generací, narozených kolem roku 1945. Válka byla pro tyto zúčastněné něčím nesmírně dalekým, padesátá léta se všemi procesy a excesy byla jen vzpomínkou na mládí, které povětšinou bylo spojené s pionýrem. Celosvětově se dalo mluvit o zlidštění vztahů politických, které byly vlastně od začátku první světové války značně napjaté. Po Stalinově smrti a následujícím XX. sjezdu KSSS se začala trochu lámat i studená válka, bičovaná z obou stran strachem z atomových zbraní. Šedesátá léta byla na svém začátku něčím, co se probudilo, aby se po revolucích konce šedesátých let ukázalo vše jako acidový sen, za kterým číhala opět cynická šedivost a napětí vztahů mezi Západem a Východem. Revoluce byly vedené mnohdy dvacetiletými proti jejich otcům, kteří zavedli celkové světové nedorozumění. Tento kvas šedesátých let je tedy něco, co se stalo po čase nepředstavitelně krásnou vzpomínkou na svět, ve kterém šlo téměř vše bez válek, v rámci dorozumění. Taková vzpomínka se stávala často barvotiskem v letech sedmdesátých a osmdesátých. Je jasné, že k samotným šedesátým letům se musíme vyjadřovat až v letech devadesátých, protože v sedmdesátých bylo příliš brzy

a v osmdesátých se ještě pořádně nevědělo jak a navíc se stále držely proti sobě dvě strany - Západ a Východ. Netvrdím, že v letech devadesátých je adorace šedesátých to nejlepší, jak je ocenit, ale zdá se mi, že až příliš se – ač díky uvolnění mnohdy právem - odkazuje jako na kulturní a politický zázrak. Ona uvolněnost měla ale za následek i budoucí léta sedmdesátá, v nichž jako by se snažilo dojít až tam, kam to jen jde a demytizovat něco vytvořením mýtu nového. Věříme-li šedesátým jako revolučním, musíme si na druhou stranu uvědomit i táhnoucí se válku ve Vietnamu, krvavé převraty v Africe nebo zvrhlý vznik uctívání masových vrahů à la Charles Manson. Revolučnost došla až k nudě „co vlastně dělat, když se všechno smí“, byla zárodkem chaosu ve výtvarném umění, který se svou bezbřehou prázdnotou projevil v osmdesátých letech jako důsledek „zlatých šedesátých“. Obří reklamní akce v hudebním průmyslu, kdy se miliony fanynek odvážou při tom, když černochoch po několika plastickým operacích mrkne, mají také základ v šedesátých letech, stejně jako absolutní fenomén Beatles, kteří ve své době byli opravdu slavnější než Kristus a dodnes znamenají pro populární hudbu totéž co Anton Bruckner pro kontrapunkt.

A v literatuře pomalu vzniká a prosazuje se experimentální proud, který se natrvalo stává součástí literárního procesu a na dlouhou dobu také posledním avantgardním přínosem pro literaturu do nástupu počítačové techniky a Internetu. Ačkoliv i ten má svůj základ v šedesátých letech. Ve filmu s sebou dodnes česká kinematografie táhne kouli „nové vlny“, která opět svazuje tím, že jakýkoliv filmový nýmand bude nově vzniklé snímky autorů z toho období srovnávat s tím, co bylo. To, že filmy byly financovány státem a vzniklo i množství filmů, které nestojí vůbec za zmínku, se nějak zapomíná. Zapomnění je ten nejhlavnější znak pro šedesátá léta. Ideál kvalitní literární tvorby bude muset být poměřen i tím, že množství literárního dění bylo spjaté s politikou. Ačkoliv to už v *Dubliňanech* psal James Joyce, že literatura a politika jsou naprosto rozdílné věci, které nemají společného nic. Soubor s politickým myšlením a snaha ho zlepšit - jak naivně a dětsky revoluční! - teprve v devadesátých letech ukazuje, jak málo dobrých autorů existuje, kteří nezůstávají pod vlivem „mít nepřítele.“ Kdepak... Tolik slabošských řečí, které obhajují šedesátá léta a vyvyšují je nad ostatní se zakládá na zatuhnutí na jednom místě. To chápal třeba Timothy Leary, který jásal nad *Pulp Fiction*, což je typický produkt devadesátých let. Jsou tedy léta šedesátá zlatá? Jistě jsou, ale pouze pro někoho, kdo je zažil jako dobu svého mládí a svezl se na vlně boomu uvolňování. Nikdy bych se neodvážil říct, že osmdesátá léta - léta mého mládí - byla zlatá v tom smyslu, který se používá pro šedesátá. Další mladá generace bude brát šedesátá něco jako většina lidí brala v šedesátých C. a K. mocnářství. Jako nějakou pohádku, která končila špatně. Za to, aby se jim tenhle pohled nestal jediným pohledem a vše nesplynulo v jednu vesele barevnou šmouhu, by se mohla pokusit i tahle konference, jejíž název považuji za provokativní a výsměšný a nikoli za hřejivě milý.